

4245 | ALFA | GÜNCEL | 178

MORDECHAJ ANIELEWICZ

UMUTSUZLUĞA HAYIR

RACHEL HAUSFATER (1955)

Rachel Hausfater'in eserlerinde Naziler tarafından katledilmiş Yahudilerin sesleri yankılanır hep. Müzikal üslubunu bu kez Varşova Gettosu Ayaklanmasına liderlik eden adamın sesini yaşatmak için coşku ve şevkle kullanıyor.

ALİ BERKTAY

İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesini bitirdi. 1982-1994 yılları arasında önce İsveç, sonra Fransa'da Halk Oyuncuları Tiyatrosunda çalıştı. Türkiye'deki tiyatro kaynakları ve dünyadaki çeşitli tiyatro akımları konusunda çeviriler, araştırmalar yaptı. Bu konulardaki bazı makale ve çevirileri, yurtdışında basılan çeşitli dergilerde yayımlandı.

Mordechaj Anielewicz: “Umutsuzluğa Hayır”

© 2018, ALFA Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Mordechai Anielewicz: “Non au désespoir”

© 2016, ACTES SUD

“Hayır diyebilmiş olanlar” dizisi
Murielle Szac tarafından yönetilmektedir.

Kitabın Türkçe yayın hakları Akan Ajans aracılığıyla Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.’ne aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak

Genel Müdür Vedat Bayrak

Yayın Yönetmeni Mustafa Küpüşoğlu

Çeviren Ali Berktaş

Kitap Editörü Helin Çakır

Kapak İllüstrasyonu François Roca

Kapak Uygulama Elif Çepikkurt

Sayfa Tasarımı Ali Rıza Yati

ISBN 978-625-449-497-0

1. Basım: Aralık 2021

Baskı ve Cilt

Melisa Matbaacılık

Çiftelhavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa-İstanbul

Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

Sertifika no: 45099

Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Alemdar Mahallesi Ticarethane Sokak No: 15 34110 Çağaloğlu-İstanbul

Tel: (0212) 511 53 03 (pbx) Faks: (0212) 519 33 00

www.alfakitap.com - info@alfakitap.com

Sertifika no: 43949

RACHEL HAUSFATER

UMUTSUZLUĞA
HAYIR
MORDECHAJ
ANIELEWICZ

Çeviren: Ali Berktaş

ALFA

Paris Mémorial de Shoah ekibine gösterdikleri kabul ve yardımseverlikleri için teşekkürler.

Her bölümün başındaki italik alıntılar Mordechaj Anielewicz veya gettodaki diğer savaşçılar tarafından söylenmiştir.

Mordechaj ismindeki "chaj" bölümü "hay" diye okunur ama "h" İspanyolcanın gırtlaktan gelen "h" sesi gibidir.

1

“Bizim derdimiz hayatlarımızı kurtarmak değil.

Buradan kimse sağ çıkmayacak.

Tek kurtarmak istedięimiz, insanlık onurumuz.”

Mordechaj Anielewicz konuşuyor.

Melek Mordechaj.

Konuşuyor ve sakin sakin savaş ilan ediyor.

Tarih 18 Nisan 1943 ve çoktan akşam olmuş, belki de son akşam bu. Dışarısı o kadar karanlık ki... Ama içimizde bir ışık var, tatlı komutanımızın tutuşturduğu küçük ama yakıcı bir alev...

O konuşuyor ve herkes dinliyor çünkü o bizim gören, isteyen, yapabilen liderimiz. O

yapabilir sadece, o bizi buradan alıp uzaklaştırabilir, yüceltebilir, güzelleştirebilir. Sonunda gururla yaşamamızı, ayakta ölmemizi, ölüme darbe indire indire sonuna kadar yaşamamızı o sağlayabilir.

Yolun sonuna geliyoruz ve yarın her şey bitecek. Komutanları, Mordechaj Anielewicz'in çevresine toplanıyor. Beşinin yaşını toplasanız yüz on bile etmez ve askerleri de on üç, on yedi veya yirmi yaşında çocuklar. Mordechaj yirmi dört yaşında, en büyükleri o. Yirmi dört yaş; ihtiyar sayılmayacak kadar genç, lider olamayacak kadar küçük, yeterli deneyime sahip olamayacak kadar kısa. Ama aslında pek o kadar da değil çünkü bu zamanda ömür dediğin zaten uzun değil ki. Bizim ömrümüz yarın, üç gün, bir hafta, Mordechaj'ın söz ettiği mucize gerçekleşirse de en fazla bir ay sonra bitecek. Mucize, bir savaş mucizesi; biz saldırırken, savaşırken Almanların kaçması, kaybetmesi, ölmesi, mucize bu. Mordechaj konuşuyor ve sözleri içimizi ferahlatıyor. Çünkü basit ve güçlü sözcüklerle konuşuyor. Hiçbir yerden yardım almadan, hemen hemen silahsız savaşacağız diyor.

Tabii ki kaybedeceğiz ama onurumuzu kurtaracağız. Öleceđiz ama ölerek yaşayacağız diyor. Herkes hissediyor, herkes biliyor: Bu umutsuz bir kavga.

Ama Mordechaj konuřunca umutsuzluk bitiyor.

tamadres.com

2

“Gettoda hüküm süren koşulların tarifi mümkün değil.

Çok az kişi bu koşullara dayanabilir.

Geri kalanlar er veya geç can vermeye mahkûm.”

Aslında durumumuz o kadar umutsuz ki! İki buçuk yıldır, 1940'ın sonbaharından beri, kapatıldığımız bu getto-hapishanede hayatta kalmaya çabıyoruz. Almanlar bir yıl önce, Polonya'yı işgal ediyor ve üzerimizdeki baskıyı her gün artırıyor. En sonunda Varşova ve civarının bütün Yahudilerini, dört yüz bin zavallı insanı aşırı kalabalık, sağlığa zararlı, dört tarafı duvarlarla çevrili küçücük bir

mahalleye ağıla sokulan hayvanlar gibi zorla tıkmaya karar veriyorlar. Dışarı çıkma hakkı yok, yiyecek hemen hiçbir şey yok; soğuk, hastalıklar ve insanları öldürüp duran Naziler var sadece. Sokaklarda yatan cesetler, derileri saydamlaşmış çocuklar, ağlamalar, inlemeler ve hiç eksilmeyen korku. Çevremizde duvarlar ve Almanların silahları. Köşeye sıkıştırılmış, tuzağa düşürülmüş, mahkûm edilmiş haldeyiz. Biner biner yok oluyoruz. Ama yine de ölmemeyi, buradan sağ salım çıkmayı, kurtarılmayı, özgürlüğü umuyoruz. Peki ne zaman? Kimin tarafından? Nasıl?

“Baş kaldırmak tehlikeli; çocuklarımızı alırlar. İtaat etmekte, beklemekte, dikkat çekmemekte, diklenmemekte yarar var; onlar çok güçlü. Hepimizi birden öldürecek değiller ya, böyle bir şey olamaz! Zorla bir yere gönderirlerse bu çalıştırmak içindir. Direnişten ve silahlı mücadeleden söz eden o heyecanlı gençleri dinlemeyin, hepimizi tehlikeye atıyorlar, hepimizi öldürtecekler!”

Etrafımızda soğuk, açlık ve tifüs durmadan sayısız can alırken insanlar bunları söylüyor. Başımıza ne geleceğini görmeyi, buna inanmayı reddederek böyle düşünüyorlar.